Folkhälsomyndigheten

Indikatorbeskrivning

Ekonomisk tillgänglighet till alkohol

Datum: 2025-11-06

Indikatoruppgifter

Indikatornamn:	Ekonomisk tillgänglighet till alkohol
Indikatoransvarig myndighet/organisation:	Systembolaget, Folkhälsomyndigheten, Statistiska centralbyrån (SCB)
Indikatortyp:	Utfallsindikator
Redovisningsnivå:	Riket, Län, Kommun

Källa

Namn på undersökning:	Systembolaget
Ansvarig myndighet/organisation:	Systembolaget

Beskrivning av register/undersökning:

Systembolaget registrerar statistik över försäljning av alkohol, öppettider, antal butiker och ombud samt provköp (andel 20–25 åringar som frågas om legitimation) från Systembolagets butiker och ombud.

Källa

Namn på undersökning:	Folkhälsomyndigheten
Ansvarig myndighet/organisation:	Folkhälsomyndigheten

Beskrivning av register/undersökning:

Folkhälsomyndigheten använder registerdata från Statistiska centralbyrån (SCB) och Systembolaget AB som vidare är bearbetade vid Folkhälsomyndigheten som ligger till grund för att beräkna ekonomisk tillgänglighet till alkohol. SCB samlar årligen in uppgifter om Sveriges befolkning till Inkomst- och taxeringsregistret (IoT), Utbildningsregistret och Registret över totalbefolkningen (RTB). Systembolagets försäljningsstatistik (årsrapporter) innehåller uppgifter om varugrupper som sprit, vin, öl och cider/blanddrycker, aktuellt pris, volym i ml, försäljning i liter samt alkoholhalt för alla alkoholvaror som sålts under året.

Källa

Namn på undersökning: Statistiska centralbyrån
Ansvarig myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)

Beskrivning av register/undersökning:

Statistikmyndigheten SCB ansvarar för officiell statistik och annan statlig statistik. Statistiken som SCB tar fram bygger i stor utsträckning på uppgifter som företag, myndigheter och enskilda personer lämnar in i olika undersökningar.

Metodbeskrivning

Indikatordefinition:

Antal liter 100-procentig alkohol som beräknats går att köpa för en årlig medianinkomst i befolkningen (köpkraft av alkohol mätt som antal liter 100-procentig alkohol). Den årliga medianinkomsten mäts som disponibel hushållsinkomst viktat utifrån hushållets storlek. Indikatorn är uppdelad på dryckeskategorierna sprit, vin, öl samt cider/blanddrycker och medianinkomsten är beräknad för olika grupper av befolkningen 20 år och äldre. För en mer utförlig beskrivning av indikatorn, se 'Indikatorbeskrivning'.

Specificering av variabler:

Indikatorn är uppdelad i fem segment, ett vardera för de olika dryckeskategorierna sprit, vin, öl, cider/blanddrycker samt alla drycker. Redovisade underkategorier från Systembolaget för kategorin vin kan även vara mousserande vin, saké, sherry, mjöd, sangria och fruktvin.

Indikatorn redovisas också efter kön (kvinnor och män), ålder (20–29 år, 30–44 år, 45–64 år, 65 år och äldre samt totalt för 20 år och äldre), utbildningsnivå (förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial och totalt alla utbildningsnivåer) samt region (riket, län och kommun). På kommunnivå redovisas inte kön, åldersgrupper eller utbildningsnivå då underlaget bland annat är för litet.

Beskrivning av beräkning:

Systembolagets försäljningsstatistik (årsrapporter) innehåller uppgifter om varugrupper som sprit, vin, öl och cider/blanddrycker, aktuellt pris, volym i ml, försäljning i liter samt alkoholhalt för alla alkoholvaror som sålts under året. Folkhälsomyndigheten beräknar utifrån Systembolagets försäljningsstatistik ett genomsnittligt pris för motsvarande 1 liter 100-procentig alkohol inom segmenten alla drycker, sprit, vin, öl och cider/blanddryck, viktat efter försäljningsvolym i liter per år. Uppgifter om medianen av den årliga ekvivalerade disponibla hushållsinkomsten (exklusive kapitalinkomst) baseras på registeruppgifter från Inkomst- och taxeringsregistret (IoT) och Registret över totalbefolkningen (RTB) från SCB, som vidare är bearbetade vid Folkhälsomyndigheten. Utbildningsregistret från SCB används för uppgifter om befolkningens utbildningsnivåer. Indikatorn för ekonomisk tillgänglighet till alkoholdrycker beräknas genom att dividera medianen av årlig ekvivalerad disponibel hushållsinkomst (exklusive kapitalinkomst) med genomsnittligt pris för motsvarande 1 liter 100-procentig alkohol inom segmenten alla drycker, sprit, vin, öl och cider/blanddryck (se modell nedan).

Ekonomisk tillgänglighet= (medianen av disponibel inkomst)/(pris på en liter 100-procentig alkohol)

Kvoten är det värde som visar hur alkoholpriser förändras i förhållande till befolkningens inkomster. Kvoten är indikatorn och anger hur många liter 100-procentig alkohol av ett visst segment som går att köpa för den disponibla medianinkomsten under ett år i befolkningen. När inkomsterna ökar eller alkoholpriserna minskar ökar värdet på indikatorn för ekonomisk tillgänglighet – det vill säga ett högre värde indikerar att alkohol relativt sett blivit billigare och mer tillgängligt. Ekonomisk tillgänglighet redovisas utifrån utbildningsnivåerna förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial, gäller inte på kommunnivå. För individer i åldern 20 till 25 år används föräldrarnas högsta utbildningsnivå.

Svarsfrekvens:

Bortfallet i Systembolagets försäljningsdata utgör 0,2 % av den totala försäljningen sett till tidsperioden 2011–2020. I uppgifterna om utbildning från SCB varierar bortfallet mellan 1,3 % till 2,1 % under perioden 2011–2020, på nationell nivå.

Jämförbarhet över tid

Indikatorn är jämförbar över tid.

Utvecklingsarbete

Indikatorn kommer att utvecklas genom att beräkna indikatorn för lågprissegment av alla drycker, sprit, vin, öl och cider/blanddryck.